

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลใน จังหวัดนครพนม ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และการนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ได้จำแนกเป็นตอนๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของหมอดินอาสาประจำตำบล

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของหมอดินอาสาในด้านต่างๆ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของหมอดินอาสาประจำตำบล

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และการมีตำแหน่งทางสังคม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

1.2 แหล่งและ การได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ผู้นำท้องถิ่น เพื่อนบ้าน เครือญาติ สื่อมวลชน และอินเทอร์เน็ต รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ แรงงานภาคการเกษตร รายได้ในครัวเรือน รายจ่ายในครัวเรือน รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของหมอดินอาสาประจำตำบล

N=98

ภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เพศ						
ชาย	95	96.90				
หญิง	3	3.10				
อายุ (ปี)			36	71	54.66	8.447
45 หรือน้อยกว่า	18	18.40				
46-65	70	71.40				
66 หรือมากกว่า	10	10.20				
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	34	34.70				
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	8.16				
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	43	43.88				
อนุปริญญา/ปวส	9	9.18				
ปริญญาตรีขึ้นไป	4	4.08				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)			2	11	3.06	1.096
3 หรือน้อยกว่า	31	31.60				
4-7	62	63.30				
8 หรือมากกว่า	5	5.10				
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบัน การเกษตร						
ไม่เป็น	43	43.90				
เป็น	55	56.10				
การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร						
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N=98

ภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สหกรณ์การเกษตร	26	47.30				
กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาการ-เกษตร	8	14.50				
สมาชิก ธ.ก.ส.	44	80.00				
กลุ่มแม่บ้าน	50	90.90				
อื่นๆ	15	27.30				
การมีตำแหน่งทางสังคม						
ไม่มี						
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	13	13.30				
กรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม-ต่างๆ	34	34.70				
กลุ่มพัฒนาอาชีพ	24	24.5				

จากตารางที่ 4.1 ปรากฏว่าสภาพพื้นฐานทางสังคมของหมอดินอาสาที่มีดังต่อไปนี้ เพศ หมอดินอาสาร้อยละ 96.90 เป็นเพศชายและร้อยละ 3.01 เป็นเพศหญิง อายุ หมอดินอาสาร้อยละ 71.40 มีอายุระหว่าง 46-65 ปี รองลงไปร้อยละ 18.40 มีอายุ 45 ปีหรือน้อยกว่าโดยมีอายุต่ำสุด 36 ปี สูงสุด 71 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.66 ปี

ระดับการศึกษา หมอดินอาสาร้อยละ 43.88 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รองลงไปร้อยละ 34.70 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 9.18 จบอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ร้อยละ 8.18 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 4.08 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมอดินอาสาร้อยละ 63.30 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4-7 คน รองลงไปร้อยละ 31.60 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คนหรือน้อยกว่าและ

ร้อยละ 5.10 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 8 คนหรือมากกว่า โดยมีจำนวนสมาชิกต่ำสุด 2 คนสูงสุด 11 คนและมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.06 คน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร หมอหินอาสา ร้อยละ 56.10 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรและร้อยละ 43.90 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร และจากจำนวนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร 55 คน พบว่าร้อยละ 90.90 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านและรองลงไปร้อยละ 80.00 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 47.30 เป็นสมาชิกการเกษตรและสหกรณ์และร้อยละ 14.50 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตร

การมีตำแหน่งทางสังคมนอกเหนือจากตำแหน่งหมอหินอาสา หมอหินอาสา ร้อยละ 34.70 มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านและร้อยละ 24.50 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่มต่างๆ และร้อยละ 13.30 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 4.2 แหล่งและความถี่ของการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรของหมอหินอาสา

N=98

แหล่งและความถี่ที่ได้รับ ความรู้ข่าวสาร ทางการเกษตร	ความถี่การได้รับความรู้ข่าวสาร					
	ไม่ได้รับ		ได้รับนานๆ ครั้ง		ได้รับบ่อยๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	2	ร้อยละ
1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	3	3.10	39	39.80	56	57.10
2) เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	34	34.70	46	46.90	18	18.40
3) ผู้นำท้องถิ่น	38	38.77	42	42.86	18	18.37
4) เพื่อนบ้าน	43	43.90	39	39.80	16	16.30
5) เครือญาติ	47	47.96	32	32.65	19	19.39
6) สื่อมวลชน						
(1) โทรทัศน์	1	1.00	25	25.50	72	73.50
(2) วิทยุ	15	15.30	41	41.80	42	42.90
(3) หนังสือพิมพ์	44	44.90	37	37.80	17	17.30
(4) สิ่งพิมพ์	45	45.90	30	30.60	23	23.50
7) อื่นๆ (ระบุ) อินเทอร์เน็ต	90	91.80	8	8.20	0	0.00

จากตารางที่ 4.2 แหล่งและความถี่ของการได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรของหมอหินอาสาปรากฏดังนี้

แหล่งและความถี่ของความรู้ข่าวสารทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่า หมอдинอาสา ร้อยละ 73.50 ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรบ่อยๆ จากโทรทัศน์ ร้อยละ 57.10 ได้รับจาก เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และร้อยละ 42.90 ได้รับจากวิทยุ การได้รับข่าวสารทางการเกษตรนานๆ ครั้ง พบว่าหมอдинอาสา ร้อยละ 46.90 ได้รับจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ร้อยละ 42.90 ได้รับจากผู้นำท้องถิ่น การไม่เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรพบว่าหมอдинอาสา ร้อยละ 48.00 ไม่เคยได้รับจาก เครือญาติจากเครือญาติ ร้อยละ 45.90 ไม่เคยได้รับจากสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 44.90 ไม่เคยได้รับจาก หนังสือพิมพ์ และร้อยละ 91.80 ไม่เคยได้รับข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต

สภาพทางเศรษฐกิจของหมอдинอาสา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในครอบครัว แรงงานภาคการเกษตร พื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง พื้นที่ทำการเกษตร รายได้ในครัวเรือนภาคการเกษตรทั้งหมดต่อปี รายจ่ายทั้งหมดต่อปี ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตาราง ที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของหมอдинอาสา

N=98

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
อาชีพหลัก						
การเกษตร	75	76.53				
รับจ้างทั่วไป	1	1.02				
ค้าขาย	2	2.04				
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	20	20.41				
อาชีพรอง						
ไม่มี	44	44.90				
มี	54	55.10				

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=98

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)			1	7	3.06	1.18
2 หรือน้อยกว่า	36	36.70				
3-4	54	55.10				
5 ขึ้นไป	8	8.20				
แรงงานภาคการเกษตร (คน)			1	7	2.79	1.20
2 หรือน้อยกว่า	52	53.06				
3-4	40	40.82				
5 ขึ้นไป	6	6.12				
พื้นที่ถือครอง (ไร่)						
5 หรือน้อยกว่า	2	2	5	79	19.99	12.20
6-24	71	72.50				
25-44	21	21.40				
45 ขึ้นไป	4	4.10				
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่) ปี 2550						
5 หรือน้อยกว่า	2	2	5	79	19.99	12.20
6-24	71	72.50				
25-44	21	21.40				
45 ขึ้นไป	4	4.10				
รายได้ในครัวเรือนจากภาคการเกษตร (บาท)			10,000	360,000	34,816.33	44,913.66
25,000 หรือน้อยกว่า	63	64.30				
25,001-45,000	23	23.50				
45,001 หรือมากกว่า	12	12.20				

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=98

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน
รายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือน (บาท)			1,200	100,000	24,929.08	22,134.32
25,000 หรือน้อยกว่า	57	58.20				
25,001-45,000	16	16.30				
45,001 หรือมากกว่า	25	25.50				

จากตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของหมอดินอาสาปรากฏผลดังต่อไปนี้

อาชีพหลัก หมอดินอาสาร้อยละ 76.50 ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก รองลงไปร้อยละ 20.40 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 2.00 ประกอบอาชีพค้าขายและร้อยละ 1.00 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

อาชีพรอง หมอดินอาสาร้อยละ 55.10 มีอาชีพรองและร้อยละ 44.90 ไม่มีอาชีพรอง

จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนที่ทำการเกษตร หมอดินอาสาร้อยละ 53.10 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนที่ทำการเกษตร 2 คนหรือน้อยกว่า รองลงไปร้อยละ 40.80 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนที่ทำการเกษตร 3-4 คน และร้อยละ 6.12 มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนที่ทำการเกษตร 5 คนขึ้นไป โดยมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 คนสูงสุด 7 คน และมีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 2.79 คน

จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนปี 2550 หมอดินอาสาร้อยละ 55.10 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนปี 2550 จำนวน 3-4 คน รองลงไปร้อยละ 36.70 มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนปี 2550 จำนวน 2 คนหรือน้อยกว่า และร้อยละ 8.20 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนปี 2550 จำนวน 5 คนขึ้นไป โดยมีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนต่ำสุด 1 คนสูงสุด 7 คน และมีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3.06 คน

พื้นที่ถือครอง หมอดินอาสาร้อยละ 72.50 มีพื้นที่ถือครอง 6-24 ไร่ รองลงไปร้อยละ 21.43 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 25-44 ไร่ ร้อยละ 4.10 มีพื้นที่ถือครอง 45 ไร่ขึ้นไปและร้อยละ 2 โดยมีพื้นที่ถือครองต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 79 ไร่ และมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 19.99 ไร่

พื้นที่ทำการเกษตรปี 2550 หมอหินอาสาร้อยละ 72.50 มีพื้นที่ทำการเกษตร 6-24 ไร่ รองลงไปร้อยละ 21.43 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 25-44 ไร่ ร้อยละ 4.10 มีพื้นที่ทำการเกษตร 45 ไร่ขึ้นไปและ ร้อยละ 2 มีพื้นที่ทำการเกษตร 5 ไร่หรือน้อยกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรปี 2550 ต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 79 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรปี 2550 เฉลี่ย 19.99 ไร่

รายได้ในครัวเรือนจากภาคเกษตรปี 2550 หมอหินอาสาร้อยละ 64.30 มีรายได้ในครัวเรือนจากภาคเกษตร 25,000 บาทหรือน้อยกว่า รองลงไปร้อยละ 23.50 มีรายได้ในครัวเรือนจากภาคเกษตรระหว่าง 25,001-45,000 บาทและร้อยละ 12.20 มีรายได้ในครัวเรือนจากภาคเกษตร 45,001 บาทขึ้นไป โดยมีรายได้ในครัวเรือนจากภาคเกษตรต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 360,000 บาท และมีรายได้ในครอบครัวจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 34,816.33 บาท

รายจ่ายในครอบครัวปี 2550 หมอหินอาสาร้อยละ 58.2 มีรายจ่ายในครัวเรือน 3,000 บาทหรือน้อยกว่า รองลงไปร้อยละ 25.5 มีรายจ่ายในครัวเรือนระหว่าง 30,000 บาทขึ้นไป โดยมีรายจ่ายในครอบครัวต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 100,000 บาท และมีรายจ่ายในครอบครัวเฉลี่ย 24,929.08 บาท

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของหมอหินอาสาต่างๆ

2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของหมอหินอาสาต่างๆ ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านระเบียบ/กติกากฎเกณฑ์การคัดเลือกหมอหินอาสา ด้านความรู้เกี่ยวกับหมอหินอาสา ด้านการปฏิบัติงาน/งานภารกิจที่รับผิดชอบของหมอหินอาสา ด้านการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ด้านการได้รับบริการหรือสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน ด้านการได้รับการบริการหรือสนับสนุนด้านการสร้างเครือข่ายของหมอหินอาสา ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นหมอหินอาสา ด้านสภาพทางสังคมของหมอหินอาสาและด้านสภาพเศรษฐกิจของหมอหินอาสา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของหมอหินอาสาต่างๆ โดยค่าความถี่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายละเอียดตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาต่างๆ

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. ด้านระเบียบ/กติกา/กฎเกณฑ์การคัดเลือกหมอดินอาสา									
1.1 การเคยเข้าอบรมหมอดินอาสา	69	70.40	23	23.50	6	6.10	2.64	0.60	มาก
1.2 การเคยเป็นวิทยากรมาก่อน	27	27.55	38	38.78	33	33.67	1.94	0.78	ปานกลาง
1.3 การมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	30	30.60	39	39.80	29	29.60	2.01	0.78	ปานกลาง
1.4 ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นหมอดินอาสา	26	26.50	48	49.00	24	24.50	2.02	0.72	ปานกลาง
1.5 ขั้นตอนการคัดเลือก	13	13.27	52	53.06	33	33.67	1.80	0.66	ปานกลาง
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสา									
2.1 ความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน	66	67.35	26	26.53	6	6.12	2.61	0.60	มาก
2.2 ความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำตำบล	65	66.33	27	27.55	6	6.12	2.60	0.61	มาก
2.3 ความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำเภอ	17	17.35	50	51.02	31	31.63	1.86	0.69	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
2.4 ความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำจังหวัด	12	12.24	49	50.00	37	37.76	1.74	0.66	ปานกลาง
2.5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรับปรุงบำรุงดิน	43	43.87	40	40.82	15	15.31	2.29	0.72	ปานกลาง
2.6 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการและแก้ไขดินที่มีปัญหาในพื้นที่ทำการเกษตร	35	35.71	30	30.62	33	33.67	2.02	0.84	ปานกลาง
2.7 ความรู้ความเข้าใจในการนำวัสดุปรับปรุงดินมาใช้ในปริมาณที่ถูกต้อง	35	35.71	41	41.84	22	22.45	2.13	0.76	ปานกลาง
2.8 ความรู้เกี่ยวกับสารเร่ง พด.1,2,3,4และพด.7	48	48.98	41	41.84	9	9.18	2.40	0.65	มาก
2.9 ความรู้เกี่ยวกับวิธีปรับปรุงดินและการนำไปใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำแบบง่ายๆ	33	33.67	39	39.80	26	26.53	2.08	0.77	ปานกลาง
2.10 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่าง ดิน	15	15.31	29	29.59	54	55.10	1.60	0.74	น้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
2.11 การตรวจวิเคราะห์ดิน โดยใช้เครื่องมือตรวจสอบ	15	15.31	26	26.53	57	58.16	1.57	0.75	น้อย
2.12 ความรู้เกี่ยวกับพืชปุ๋ยสด	44	44.90	37	37.75	17	17.35	2.28	0.74	ปานกลาง
2.13 ความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝก	42	42.86	43	43.87	13	13.27	2.30	0.69	ปานกลาง
3. ด้านการปฏิบัติงาน/งานภารกิจที่รับผิดชอบของหมอดินอาสา									
3.1 การร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน	34	34.70	57	58.16	7	7.14	2.28	0.56	ปานกลาง
3.2 การร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจเยี่ยมเกษตรกรหรือสมาชิก	32	32.65	53	54.08	13	13.27	2.51	3.08	มาก
3.3 การได้รับเชิญเป็นวิทยากรจากหน่วยงานอื่นๆ	9	9.19	29	29.59	60	61.22	1.48	0.66	น้อย
3.4 การบรรยายแทนเจ้าหน้าที่ตามการได้รับมอบหมาย	12	12.24	44	44.90	42	42.86	1.69	0.68	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3.5 การบรรยายโดยการแนะและชักชวนของเพื่อนบ้าน	20	20.41	33	33.67	45	45.92	1.56	0.69	น้อย
3.6 การได้รับมอบหมายให้เป็นศูนย์กลางการจัดสัมมนาใน ท้องถิ่น	15	15.31	33	33.67	50	51.02	1.64	0.74	น้อย
4. ด้านการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน									
4.1 การเข้าใจวิธีการผลิตและการใช้สารเร่งเพื่อการผลิต ปุ๋ยหมักพด.1	73	74.49	24	24.49	1	1.02	2.92	1.91	มาก
4.2 การเข้าใจวิธีการผลิตและการใช้สารเร่งสำหรับผลิต ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพด.2	73	74.49	25	25.51	0	0.00	2.74	0.44	มาก
4.3 การเข้าใจวิธีการผลิตและการใช้สารเร่งสำหรับผลิต จุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรครากเน่าของพืช พด.3	35	35.71	25	25.51	38	38.78	1.97	0.87	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
4.4 การเข้าใจวิธีการผลิตและการใช้สารเร่งสำหรับผลิต สารป้องกันแมลงศัตรูพืช พด.7	55	56.12	35	35.71	8	8.17	2.48	0.65	มาก
5. ด้านการได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน									
5.1 ค่าตอบแทนจากการเก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์	21	21.43	13	13.26	64	65.31	1.56	0.83	น้อย
5.2 ค่าตอบแทนการเป็นวิทยากร	31	31.63	25	25.51	42	42.86	1.89	0.86	ปานกลาง
5.3 ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการเดินทางในการอบรม	57	58.17	30	30.61	11	11.22	2.47	0.69	มาก
5.4 ค่าตอบแทนอื่นๆตามความเหมาะสม	44	44.90	34	34.69	20	20.41	2.24	0.74	ปานกลาง
5.5 การสนับสนุนด้านเอกสารตำราและข้อมูลต่างๆ	48	48.98	35	35.71	15	15.31	2.34	0.73	มาก
5.6 การสนับสนุนด้านสื่อต่างๆ	45	45.92	28	28.57	25	25.51	2.20	0.82	ปานกลาง
5.7 การสนับสนุนด้านพาหนะ	45	45.92	25	25.51	28	28.57	2.17	0.85	ปานกลาง
5.8 การสนับสนุนด้านอื่นๆ ระบุค่าเบี่ยง	8	8.16	20	20.41	70	71.43	1.47	1.33	น้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
6. ด้านการได้รับการบริการจากกรมพัฒนาที่ดิน									
6.1 เครื่องมือตรวจวิเคราะห์ดินอย่างง่ายคนละ 1 ชุด	43	43.90	17	17.35	38	38.76	2.05	0.91	ปานกลาง
6.2 กระเป๋াপระจำตัวหมอดินอาสา	35	35.70	29	29.60	34	34.70	2.01	0.84	ปานกลาง
6.3 เอกสารแนะนำเกี่ยวกับงานของกรมพัฒนาที่ดิน	56	57.14	30	30.61	12	12.25	2.45	0.71	มาก
6.4 สารเร่ง พด.1 – 12	31	31.63	54	55.10	13	13.27	2.18	0.65	ปานกลาง
6.5 เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	47	47.96	33	33.67	18	18.37	2.30	0.76	ปานกลาง
6.6 พันธุ์กล้าหญ้าแฝก	39	39.80	36	36.73	23	23.47	2.16	0.78	ปานกลาง
7. ด้านการสร้างเครือข่ายของหมอดินอาสา									
7.1 การอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ๆ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย	28	28.57	45	45.92	25	25.51	2.03	0.74	ปานกลาง
7.2 การได้รับเกียรติเป็นศูนย์กลางการสร้างเครือข่าย	23	23.47	54	55.10	21	21.43	2.02	0.67	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
7.3 การได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในระดับพื้นที่การปฏิบัติการ ให้แก่เครือข่าย	28	28.57	42	42.86	28	28.57	2.01	0.76	ปานกลาง
7.4 การได้รับการยอมรับจากเครือข่ายให้เป็นผู้นำ	28	28.57	49	50.00	21	21.43	2.07	0.71	ปานกลาง
8. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นหมอดินอาสา									
8.1 การได้รับสื่อหมอดินอาสาประจำตำบล	79	80.61	13	13.27	6	6.12	2.74	0.56	มาก
8.2 การได้รับค่าตอบแทนวิทยากร	56	57.14	19	19.39	23	23.47	2.34	0.84	มาก
8.3 การได้รับค่าใช้จ่ายในการเข้าฝึกอบรม	62	63.27	33	33.67	3	3.06	2.60	0.55	มาก
8.4 การได้รับประโยชน์อื่นๆ ระบุ(ค่าเบี่ยงเลียง)	12	12.24	22	22.45	64	65.31	1.47	0.71	น้อย
9. ด้านสภาพทางสังคมของหมอดินอาสา									
9.1 การได้รับเกียรติจากกรมพัฒนาที่ดิน	49	50.00	46	46.94	3	3.06	2.47	0.56	มาก
9.2 การได้รับการประกาศยกย่อง เชิดชูในกรณีที่มีผลงาน ช่วยเหลือทางราชการอย่างดีเด่น	47	47.96	43	43.88	8	8.16	2.40	0.64	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=98

ปัจจัย	ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผล						ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
	มาก		ปานกลาง		น้อย				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
9.3 การได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในระดับพื้นที่	36	36.74	51	52.04	11	11.22	2.26	0.65	ปานกลาง
9.4 การได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในหน่วยงานราชการต่างๆ	34	34.69	42	42.86	22	22.45	2.12	0.75	ปานกลาง
9.5 การได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลในพื้นที่	29	29.59	41	41.84	28	28.57	2.01	0.77	ปานกลาง
9.6 การได้รับการยอมรับและการไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป	31	31.63	52	53.06	15	15.31	2.16	0.67	ปานกลาง
9.7 การได้รับการยอมรับและการไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	36	36.73	48	48.98	14	14.29	2.22	0.68	ปานกลาง
9.8 การอุทิศตนเพื่อสังคม	36	36.73	44	44.90	18	18.37	2.18	0.72	ปานกลาง
10. ด้านสภาพเศรษฐกิจของหมอดินอาสา									
10.1 การมีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น	46	46.94	35	35.71	17	17.35	2.30	0.75	ปานกลาง
10.2 การมีรายได้เพิ่มขึ้น	42	42.86	31	31.63	25	25.51	2.17	0.81	ปานกลาง
10.3 การมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น	40	40.82	30	30.61	28	28.57	2.00	0.84	ปานกลาง

เกณฑ์การประเมินค่า

ช่วงคะแนน 2.34-3.00 หมายถึงระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสา
มาก

ช่วงคะแนน 1.67-2.33 หมายถึงระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสา
ปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.00-1.66 หมายถึงระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสา
น้อย

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของหมอดินอาสาในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านระเบียบ/กติกา/กฎเกณฑ์การคัดเลือกหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมาก คือการเคยเข้ารับการอบรมหมอดินอาสา (ค่าเฉลี่ย = 2.64) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลาง 4 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นหมอดินอาสาการมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเคยเป็นวิทยากรมาก่อน และขั้นตอนการคัดเลือกหมอดิน (ค่าเฉลี่ย = 2.02, 2.01, 1.94 และ 1.80)

ด้านความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมาก มี 3 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน และตำบล และความรู้เกี่ยวกับสารเร่ง พด.1, พด.2, พด.3, พด.4, และ พด.7 (ค่าเฉลี่ย = 2.61, 2.60 และ 2.40 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยพืชสด ความรู้ในการนำวัสดุปรับปรุงดินมาใช้ในปริมาณที่ถูกต้อง ความรู้เกี่ยวกับวิธีปรับปรุงดินและนำมาใช้ในการอนุรักษ์ดิน และน้ำแบบง่ายๆ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการ และแก้ไขดินที่มีปัญหาในพื้นที่ทำการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำอำเภอและความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสาประจำจังหวัด (ค่าเฉลี่ย = 2.30, 2.29, 2.28, 2.13, 2.08, 2.02, 1.86 และ 1.74) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับน้อย มี 2 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดิน และการตรวจวิเคราะห์ดินโดยใช้ (ค่าเฉลี่ย = 1.60 และ 1.57)

ด้านการปฏิบัติงาน/งานภารกิจที่รับผิดชอบของหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมากมี 1 ประเด็น ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจเยี่ยมเกษตรกรหรือสมาชิก (ค่าเฉลี่ย = 2.51) และปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลาง มี 2 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้

ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน และบรรยายแทนเจ้าหน้าที่ตามการได้รับมอบหมาย (ค่าเฉลี่ย=2.28 และ 1.69) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อหมอดินอาสาในระดับน้อยมี 3 ประเด็น เรียงตามลำดับดังนี้ ศูนย์กลางการจัดสัมมนาในท้องถิ่นรับมอบหมาย บรรยายโดยการแนะ และชักชวนของเพื่อนบ้าน และได้รับเชิญเป็นวิทยากรจากหน่วยงานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย=1.64, 1.56 และ 1.48)

ด้านวิธีการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมากมี 3 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ การเข้าใจวิธีการผลิต และการใช้สารเร่งเพื่อเพิ่มผลผลิตปุ๋ยหมัก พด.1 การเข้าใจวิธีการผลิต และการใช้สารเร่งสำหรับผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 การเข้าใจวิธีการผลิต และการใช้สารเร่งสำหรับผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช พด.7 (ค่าเฉลี่ย=2.92, 2.74 และ 2.48) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อหมอดินอาสาในระดับปานกลางคือ การเข้าใจวิธีการผลิต และการใช้สารเร่งสำหรับผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรครากเน่าของพืชพด.3 (ค่าเฉลี่ย=1.97)

ด้านการให้บริการหรือสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมากมี 2 ประเด็น ค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายในการเดินทางในการอบรม และการสนับสนุนด้านเอกสารตำรา และข้อมูลต่างๆ (ค่าเฉลี่ย=2.47 และ 2.34) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลางมี 4 ประเด็น ค่าตอบแทนอื่นๆ ตามความเหมาะสม การสนับสนุนด้านสื่อต่างๆ และการสนับสนุนด้านพาหนะ (ค่าเฉลี่ย=2.24, 2.20, 2.17 และ 1.89 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับน้อยมี 2 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ ค่าตอบแทนจากการเก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์และสนับสนุนด้านอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย=1.56 และ 1.47)

ด้านการให้บริการหรือสนับสนุน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมากมี 1 ประเด็น คือ เอกสารแนะนำเกี่ยวกับงานของกรมพัฒนาที่ดิน (ค่าเฉลี่ย=2.45) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลางมี 5 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ เมล็ดพันธุ์พืชสด สารเร่ง พด.1-12 พันธุ์กล้าหญ้าแฝก เครื่องมือวิเคราะห์ดิน และกระเป๋าประจำตัวหมอดินอาสา (ค่าเฉลี่ย=2.30, 2.18, 2.16, 2.05 และ 2.01)

ด้านการสร้างเครือข่ายหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ประเด็นมีอิทธิพลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลางเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ได้รับการยอมรับจากเครือข่ายให้เป็นผู้นำการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับเกียรติเป็นศูนย์กลางการสร้างเครือข่ายได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในระดับพื้นที่การปฏิบัติการให้แก่เครือข่าย (ค่าเฉลี่ย=2.07, 2.03, 2.02 และ 2.01)

ด้านประโยชน์และผลตอบแทนการเป็นหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมากมี 3 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ เลือหมอดินอาสาประจำตำบล ค่าใช้จ่าย

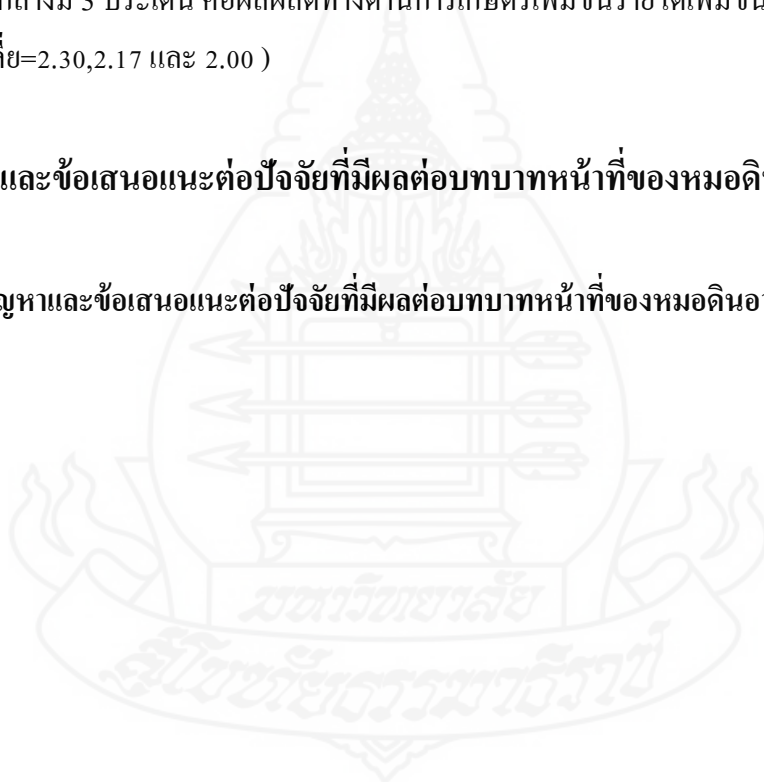
ในการเข้าฝึกอบรม ค่าตอบแทนวิทยากร (ค่าเฉลี่ย=2.74,2.60 และ2.34 ตามลำดับ) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับน้อย คือ การได้รับเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ค่าเฉลี่ย=1.47)

ด้านสภาพทางสังคมของหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับมาก มี 2 ประเด็น ได้รับเกียรติจากกรมพัฒนาที่ดิน และได้รับการประกาศยกย่อง เชิดชูในกรณีที่มีผลงานช่วยเหลือทางราชการอย่างดีเด่น (ค่าเฉลี่ย=2.47 และ 2.40 ตามลำดับ) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลางมี 6 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในระดับพื้นที่ ได้รับการยอมรับและการไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การอุทิศตนเพื่อสังคมได้รับการยอมรับ และการไว้วางใจจากบุคคลทั่วไปได้รับเกียรติเป็นวิทยากรในหน่วยงานราชการต่างๆ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย=2.26,2.22,2.18,2.16,2.12 และ 2.01 ตามลำดับ)

ด้านสภาพเศรษฐกิจของหมอดินอาสา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหมอดินอาสาในระดับปานกลางมี 3 ประเด็น คือผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นรายได้เพิ่มขึ้นและฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย=2.30,2.17 และ 2.00)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา

3.1 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านระเบียบ/กฎเกณฑ์/การคัดเลือกหมอดินอาสา - การเคยเป็นวิทยากรมาก่อนน้อย - การมีความรู้การปฏิบัติงานน้อย	- จัดอบรมวิทยากรก่อนลงพื้นที่ - อธิบายบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา
2. ด้านการปฏิบัติตัวของหมอดินอาสา - ขาดความเชื่อมั่น	- สร้างความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่และหมอดิน
3. ด้านความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสา - มีความรู้เกี่ยวกับการนำวัสดุปรับปรุงบำรุงดินมาใช้ให้ถูกต้อง	- แนะนำการใช้วัสดุปรับปรุงบำรุงดินแต่ละอย่างให้แก่หมอดินอาสา
4. ด้านการปฏิบัติงาน/งานในหน้าที่ความรับผิดชอบ - ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่	- ฝึกอบรมหมอดินอาสาเพื่อพัฒนางานที่รับผิดชอบ - พัฒนาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง
5. ด้านวิธีการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของพัฒนาที่ดิน - ขาดความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์ของกรมฯ	- แนะนำผลิตภัณฑ์ให้เข้าใจ - สาธิตการทำและการใช้ผลิตภัณฑ์
6. ด้านการได้รับการบริการหรือสนับสนุน - ผลิตภัณฑ์บางอย่างไม่เพียงพอ - เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดไม่เพียงพอ	- เพิ่มปริมาณผลิตภัณฑ์ - เพิ่มปริมาณ
7. ด้านการสร้างเครือข่ายของหมอดินอาสา - ขาดการติดต่อระหว่างหมอดินด้วยกัน	- เสริมสร้างหมอดินอาสาให้มีประสิทธิภาพและจัดให้มีการช่วยเหลือระหว่างกันและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
8. ด้านประโยชน์และผลตอบแทนการเป็นหมอดิน	
- น้ำยาคีราหัดดินมีจำนวนน้อยและเสื่อมสภาพ	- เสนอกรมฯ ให้รับทราบและเพิ่มจำนวนขึ้น
9. ด้านสภาพทางสังคม	
- หมอดินอาสาบางคนยังไม่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรในพื้นที่เท่าที่ควร	- สร้างความมั่นใจ และเชิญนักวิชาการที่เก่งถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่หมอดินอาสา
10. ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ	
- หมอดินอาสายังใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากควบคุมกับปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น	- ส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมีทางการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนในการผลิต

จากตารางที่ 4.5 ปัญหา ตารางที่ 4.6 ข้อเสนอแนะต่อบัณฑิตที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาต่างๆ ดังนี้

1. ด้านระเบียบ/กฎหมาย/การคัดเลือกหมอดินอาสา ได้แก่ ปัญหาเคยเป็นวิทยากรมาก่อนน้อย และมีความรู้ในการปฏิบัติงานน้อย

ข้อเสนอแนะ จัดอบรมวิทยากรก่อนลงพื้นที่ อธิบายบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสา

2. ด้านการปฏิบัติตัวของหมอดินอาสา ได้แก่ ปัญหาหมอดินอาสาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อเสนอแนะ สร้างความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่และหมอดินอาสา

3. ด้านความรู้เกี่ยวกับหมอดินอาสา ได้แก่ ปัญหา หมอดินอาสามีความรู้น้อยเกี่ยวกับการนำวัสดุปรับปรุงบำรุงดินมาใช้ให้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ แนะนำการใช้วัสดุปรับปรุงบำรุงดินแต่ละอย่างให้แก่หมอดินอาสาเข้าใจ

4. ด้านการปฏิบัติงาน/งานในหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ ปัญหาขาดความรับผิดชอบในหน้าที่

ข้อเสนอแนะ ฝึกอบรมหมอดินอาสาเพื่อพัฒนางานที่รับผิดชอบ พัฒนาข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

5. ด้านวิธีการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แก่ ปัญหาหมอดินอาสาขาดความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน

ข้อเสนอแนะ แนะนำผลิตภัณฑ์ทุกอย่างให้เข้าใจรวมทั้งสาริตและการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน

6. ด้านการได้รับการบริการหรือสนับสนุน ได้แก่ ปัญหาผลิตภัณฑ์บางอย่างไม่เพียงพอและเมล็ดพันธุ์พืชสดไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ เพิ่มผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน และเพิ่มจำนวนเมล็ดพันธุ์พืชสด

7. ด้านการสร้างเครือข่ายของหมอดินอาสา ได้แก่ ปัญหาขาดการติดต่อระหว่างหมอดินอาสาด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ เสริมสร้างหมอดินอาสาให้มีประสิทธิภาพและจัดให้มีการช่วยเหลือระหว่างกันและพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือ

8. ด้านประโยชน์และผลตอบแทนการเป็นหมอดินอาสา ได้แก่ ปัญหาน้ำยาวิเคราะห์ดินมีจำนวนน้อยและหมดอายุ

ข้อเสนอแนะ เสนอกรมพัฒนาที่ดินให้รับทราบและเพิ่มจำนวนขึ้น

9. ด้านสภาพทางสังคม ได้แก่ ปัญหาที่หมอดินอาสายังไม่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรในพื้นที่เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ สร้างความมั่นใจและเชิญนักวิชาการที่เก่งถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่หมอดินอาสา

10. ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาหมอดินอาสาบางคนยังใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมากควบคุมกับอินทรีย์ทำให้ค่าใช้จ่ายสูง

ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมีทางการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนในการผลิต